

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР «ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ»
ІНСТИТУТ ОБЛІКУ І ФІНАНСІВ НААН
ФЕДЕРАЦІЯ АУДИТОРІВ, БУХГАЛТЕРІВ І ФІНАНСИСТІВ АПК УКРАЇНИ
ЖУРНАЛ «ОБЛІК І ФІНАНСИ»

РОЗВИТОК ОБЛІКОВОЇ І ФІНАНСОВОЇ СКЛАДОВИХ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ ТА ПРАКТИКИ

*Збірник матеріалів
VIII Міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 10-річчю ФАБФ АПКУ*

(26-27 вересня 2013 р., м. Київ)

Посвідчення УкрІНТЕІ № 360 від 16 квітня 2013 року

Київ
Національний науковий центр
«Інститут аграрної економіки»
2013

УДК [657+336]-043.86

ББК 65.052

Р 64

Редакційна колегія

Лупенко Ю.О., д.е.н., професор, академік НААН, *Дем'яненко М.Я.*, д.е.н., професор, академік НААН; *Жук В.М.*, д.е.н., професор, чл-кор. НААН; *Мельничук Б.В.*, к.е.н., *Метелиця В.М.*, к.е.н.

**Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту обліку і фінансів (протокол № 5 від 11.11.2013 р.)**

Адреса редакційної колегії:

Інститут обліку і фінансів НААН
03680 м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10
тел./факс: +38 (044) 259-01-24
e-mail: magazine@faaf.org.ua

Розвиток облікової і фінансової складових економічної науки та практики: збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції (26-27 вересня 2013 р.; м. Київ) / Відпов. за вип. Б.В. Мельничук. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2013. – 760 с.

ISBN 978-966-669-428-0

Вміщені у збірнику тези присвячені проблемам та перспективам розвитку облікової і фінансової складових економічної науки та практики. Обґрунтовано необхідність оновлення теоретичного підґрунтя облікової науки на основі розроблення інституціональної парадигми та теорії бухгалтерського обліку. Означено напрямки удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення інвестиційної привабливості та безпеки аграрного бізнесу. Здійснено поглиблений аналіз формування фінансового забезпечення розвитку аграрної галузі, зокрема розкрито стан та перспективи розвитку іпотечного кредитування, страхування, спеціальних режимів оподаткування, бюджетної підтримки, фондового ринку. Значну увагу також приділено сучасним проблемам та перспективам розвитку контролю та аудиту в аграрному секторі економіки.

Збірник розраховано для використання в науково-практичній діяльності спеціалістів з бухгалтерського обліку та фінансів, молодих науковців, викладачів вузів, наукових співробітників.

УДК [657+336]-043.86

ББК 65.052

ISBN 978-966-669-428-0

© Національний науковий центр
«Інститут аграрної економіки», 2013

Легенчук С.Ф. Позитивна теорія бухгалтерського обліку як один із напрямів бухгалтерських неінституціональних досліджень	94
Литвиненко В.С. Трансакційні витрати в інституціональній економічній теорії: проблеми обліку та управління	99
Машикова Т.В. Оцінка якості земель сільськогосподарського призначення для цілей бухгалтерського обліку	104
Метелиця В.М. Сучасний рівень розвитку бухгалтерської професії в приватних підприємствах аграрного сектору	110
Моссаковський В.Б. Невирішені питання обліку в аграрній сфері	113
Нагірська К.Є. Стратегічний облік: розбіжність наукових підходів	117
Обиход К.О. Теоретичне підґрунтя обліку трансакції обміну у сільському господарстві	121
Огійчук М.Ф. Теоретичні передумови та нормативне забезпечення застосування принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні	126
Оляднічук Н.В. Суть, предмет і метод бухгалтерського обліку: сучасне бачення	132
Останчук С.М. Окремий облік трансакційних витрат по договорах оренди сільськогосподарських земель: оцінка необхідності запровадження на сучасному етапі.....	137
Панадій О.П. Можливості застосування інституціональної теорії у дослідженнях проблем управлінського обліку аграрних підприємств	142
Пасько О.В. Регулювання обліку в Україні: на шляху до незалежного регулятора	150
Писаренко Т.М. Економічний зміст і природа інвестиційної нерухомості як об'єкта бухгалтерського обліку	154
Попко Є.Ю. Інституціональна основа розвитку методології оцінки в бухгалтерському обліку	158
Садовська І.Б. Теорія управлінського обліку: інституціональний підхід	161
Семенишена Н.В. Бухгалтерський облік в контексті інституційного ділового дискурсу	165
Синяєва Л.В. Роль бухгалтера у розвитку бізнесу	170
Стельмах Н.Є. Судово-бухгалтерська експертиза як соціально-економічний інститут	174
Столярчук Н.М. Вплив інноваційної діяльності на інститут бухгалтерського обліку	176
Хомин П.Я., Палюх М.С. Футурологія в теорії бухгалтерського обліку	180

О.В. ПАСЬКО, к.е.н., доцент,
*кафедра економічного контролю та аудиту,
Сумський національний аграрний університет*

РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ В УКРАЇНІ: НА ШЛЯХУ ДО НЕЗАЛЕЖНОГО РЕГУЛЯТОРА

Бухгалтерський облік в Україні оновлюється відповідно до міжнародних стандартів, але інституційно все ще, на нашу думку, є таким, що призначений для регулювання обліку в адміністративно-командній системі, а не ринковій. Йдеться про державне регулювання обліку. Так, за даними Національної ради зі стандартів фінансової звітності Російської федерації сьогодні із 133 країн лише у 18 стандарти фінансової звітності розробляються державними структурами, а в 115 – громадськими організаціями. Із цих 18 країн: 6 – колишні республіки СРСР; 6 – країни колишнього соцтабору і тільки 3 – члени Організації економічного співробітництва та розвитку (при цьому фактично, в цих трьох країнах роботу з формування стандартів звітності ведуть громадські організації в співробітництві з Урядом) [1].

В Україні на сьогодні облік фактично регулює управління методології бухгалтерського обліку Департаменту податкової, митної політики та методології бухгалтерського обліку Міністерства фінансів України. При ньому було створено Методологічну раду з бухгалтерського обліку, на яку покладено функцію «розробки проектів положень (стандартів), інструкцій та іншого нормативного методичного забезпечення бухгалтерського обліку, бухгалтерської (фінансової) звітності» [2]. Методологічна рада діє на громадських засадах як дорадчий орган при Міністерстві фінансів України. Методологічна рада проводить не більш як 12 засідань у рік, але не рідше ніж одне засідання у три місяці. Розгляд проектів на засідання Методологічної ради відбувається за методикою схожою до захисту дисертації (один доповідач, двоє опонентів). У нас є кілька зауважень до діяльності Методологічної ради, які стосуються як її організаційної форми, так і діяльності. Щодо організаційної

форми, слід зазначити, що вона діє як дорадчий орган на громадських засадах. Сучасний облік, як нам видається, уже такий складний, що його не можна регулювати на громадських засадах. До того ж Методологічна рада тільки надає поради, остаточне рішення за Міністерством. Тобто в Україні регулюванні здійснюється не на основі компромісу усіх зацікавлених сторін через добре організовану належну процедуру, а шляхом консенсусу (всі інші повинні пристати на думку Міністерства).

Щодо діяльності Ради, яка як ми підозрюємо, було створена, щоб залучити до створення облікових правил кваліфікованих спеціалістів і громадськість, то її діяльність є не надто відкритою, якщо не навпаки. Так, згідно з п. 8.1. положення про Раду «робота Методологічної ради має відкритий характер. Про її засідання інформується наукова та професійна громадськість» [3]. Якщо б нам довелося давати відповідь на питання, чи дотримується цей пункт положення, то вона була б негативна. На наш погляд, Міністерство досягло б більшого, якщо б з документами, які обговорює методологічна рада можна було б ознайомитися не після, а до обговорення, якщо б в обговоренні брали участь усі, хто хоче висловити свою думку. Однією із функцій видавника стандартів є, як це гарно зветься англійською, *outreach activities* - тобто необхідно забезпечити розголос з метою залучити широку публіку до обговорення. Чим у цьому взаємозв'язку не підходить модель консультацій, що застосовує РМСБО і решта видавників стандартів по всьому світу? Так, склад членів методологічної ради досить широкий і представляє різноспрямовані зацікавлені сторони, але якщо забезпечити розголос, то значно менша кількість членів ради, які діятимуть професійно на постійній основі зможе досягнути набагато ліпших результатів. До того ж облік і звітність призначені для користувачів, структура ж ради показує, що в Україні іще призначення звітності є пруденційним. Звітність розглядається як засіб контролю з боку держави, а не як спосіб передачі інформації зацікавленим користувачам. У раді повинні

бути представників від усіх зацікавлених сторін: регуляторів, укладачів, аудиторів, користувачів.

Фундаментальна проблема у питанні регулювання полягає, на наш погляд, у переході від пруденційної концепції звітності до звітності як інструмента конкурентної боротьби. Тільки цей зсув відбудеться (переважно у головах), можна буде поміркувати про створення регулятора нового типу. З тону попередніх речень дехто може подумати, що ми будемо закликати професію відігравати важливішу роль в регулюванні обліку. Визнаємо, професія починає відігравати важливішу роль в регулюванні обліку, але ця роль не закріплена законодавчо. До того ж міжнародний тренд у розвинутих країнах – це зменшення участі професії у регулюванні обліку і незалежне регулювання обліку (окремими радами, а не міністерствами). Ми закликаємо до створення незалежного регулятора обліку за зразком більшості країн. Починалося незалежне регулювання в США іще у 1973 році, далі стало реальністю у більшості англосовітських країн, у цьому сторіччі на нього перейшли і країни, в яких, як і в Україні, облік був «алгеброю права» - Німеччина та Франція.

Основними ознаками незалежного регулятора обліку і аудиту (ми закликаємо регулювати облік і аудит разом, як це є фактом, наприклад, у Великобританії та Новій Зеландії, бо якісна звітність без аудиту не можливо) повинні бути такі характеристики.

По-перше, незалежність від державних органів (але з функцією нагляду з їх боку), шляхом законодавчо закріплених повноважень і схеми незалежного фінансування. По-друге, повна зайнятість. Бухгалтерський облік стає, що далі, то складнішим, його уже не можна регулювати на основі неповної зайнятості. Неповна зайнятість і робота на громадських засадах означає, за інших рівних умов, більшу ймовірність залежності членів ради з розробки стандартів від інтересів окремих користувачів і неналежного впливу зовні. До того ж, навіть за умов відданості справі та чесності член ради, який працює на умовах неповної зайнятості не може всього себе присвятити питанням, що є

об'єктом дослідження ради. Незалежний регулятор повинен бути орган, всі члени якого працювали б на основі повної зайнятості.

По-третє, трендом на міжнародному рівні є те, що глибокі спеціальні знання набуваються і підтримуються у реальному секторі. Тому, члени незалежного органу регулювання повинні мати не тільки відповідно кваліфікацію на папері, але й мати досвід роботи у реальному секторі. До речі у РМСБО уже не має квоти для науковців, яка була на початку, водночас вона скоротила тривалість другого терміну для своїх членів до 3 років (перший 5 років), оскільки вважають, що стандарти повинні видати ті, хто зовсім недавно працював у реальному секторі і має відповідні знання. При цьому обидва критерії (досвід і знання) є рівноцінними.

По-четверте, оскільки члени такого органу управління повинні працювати в ньому на умовах повної зайнятості, вони повинні мати винагороду за свою працю не нижчу, ніж вони могли б отримувати в реальному секторі економіки. Вважаємо, що цей рівень деє приблизно повинен бути рівнем оплати партнера великої аудиторської фірми. По-п'яте, фінансування такого регулятора повинно також бути незалежним, схема фінансування повинна мати щось подібне до Збору на підтримку обліку в США. Таке фінансування повинно бути законодавчо закріплене і пропорційно розподілятися між великими компаніями, акції яких котуються на біржах в Україні. По-шосте, це повинен бути регулятор, а не видавник стандартів, тобто окрім функції видавника стандартів, він повинен здійснювати функції інспектування, нагляду, мати інструменти покарання за неналежну професійну діяльність. По-сьоме, такий незалежний орган регулювання повинен мати добре налагоджену правову процедуру встановлення стандартів, з широкою участю усіх зацікавлених сторін, тобто регулювати на основі компромісу. Кількість членів такого органу може бути мінімальною від 5 до 7 осіб високої кваліфікації, однак їх діяльність повинна бути забезпечена діяльністю технічного персоналу, який забезпечує всю належну процедуру, до 50 осіб.

Вказані характеристики пропонованого регулятора в Україні є фундаментальними для незалежного регулювання. Решта характеристик, що стосуються обсягів та якості діяльності регулятора можуть уже бути доповнюючими. Вважаємо, що регулювання на основі компромісу (одна із ознак незалежного регулювання) є більш відповідним до реалій сьогодення, ніж регулювання на основі консенсусу.

Список використаних джерел:

1. Цели фонда «Национальная организация по стандартам финансового учета и отчетности» [Электронный ресурс] // Национальная организация по стандартам финансового учета и отчетности России. - Режим доступа: http://www.nsfo.ru/index.php?sec_id=5.
2. Про затвердження Положення про Методологічну раду з бухгалтерського обліку при Міністерстві фінансів України: Наказ Міністерства фінансів України від 29.10.1997 р. № 230 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1023.592.0>.
3. Про внесення змін до наказу Міністерства фінансів України від 29.10.1997 р. № 230: Наказ Міністерства фінансів України від 29.03.2004 р. № 227 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0227201-04>.

УДК 657.42

Т.М. ПИСАРЕНКО, *к.е.н.,
доцент кафедри обліку і аудиту,
Луцький національний технічний університет*

ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ І ПРИРОДА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ НЕРУХОМОСТІ ЯК ОБ'ЄКТА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Сучасний стан та напрями подальшого розвитку бухгалтерського обліку в Україні, в контексті міжнародних тенденцій гармонізації фінансової звітності та сучасних потреб управління бізнесом, створили умови, в яких облік інвестиційної нерухомості за спеціальними правилами, що відрізняються від загальних правил обліку основних засобів, став не тільки бажаним, але й необхідним. Це стало причиною розробки та

Науково-практичне видання

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР «ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ»
ІНСТИТУТ ОБЛІКУ І ФІНАНСІВ НААН
ФЕДЕРАЦІЯ АУДИТОРІВ, БУХГАЛТЕРІВ І ФІНАНСИСТІВ АПК УКРАЇНИ
ЖУРНАЛ «ОБЛІК І ФІНАНСИ»

РОЗВИТОК ОБЛІКОВОЇ І ФІНАНСОВОЇ СКЛАДОВИХ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ ТА ПРАКТИКИ

Збірник матеріалів
VIII Міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 10-річчю ФАБФ АПКУ
(26-27 вересня 2013 р.; м. Київ)

Матеріали опубліковано в авторській редакції
Комп'ютерний набір та верстка: С.М. Остапчук
Відповідальний за випуск: Б.В. Мельничук

Видання та друк:

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
03680, м. Київ-680, вул. Героїв Оборони, 10.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2065 від 18.01.2005 р.

Підп. до друку 27.11.2013. Формат 60х84 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Ум. друк. арк. 45,0. Обл.-вид. арк. 39,1. Тираж 160 пр. Зам. 182.
